

SANAYİ DÜNYASI İÇİN GİDİŞATA DAİR NOTLAR

TRENDS UPDATE

01.10.2025(Periyodik Yayın Değildir)

Bankalar hakkında dedikodu çıkarmak suçtur. Ancak görüyoruz ki son dönem bankacılık dedikodularında kaynak bizzat Ankara. Ankara'dan ise çalkantıyı önleyecek ve dedikoduları yalanlayacak aksiyonlar gelmemesi ilginç. Son dönemde Yeni Şafak Gazetesinin ısrarla bankalardaki döviz hesaplarına vergi talep etmesi ile X'de dönen; "hesaplara kolayca el koyma imkanı veren kanun taslağı" gibi haberlere izin verilmemesini, finans sektörünün yaralanmamasını, Ciner soruşturmasının finans sektöründe kayyım atanacak şekilde genişletileceği dedikodularına derhal yalanlama yapılmasını beklerdik. Dezenformasyona son derece önem veren Ankara'dan tepki gelmeyince bu gelişmeler; stratejik ve planlı gelişmeler olarak değerlendiriliyor.

"Ankara kaynaklı haberlere göre Ekim ayı ve sonrasında siyasi ve ekonomik çalkantı olasılığını" 8 Ağustos 2025 Trends Update'de aktarmıştık.

BDDK verilerine göre toplam **takipteki alacakların** geçen sene % 36'sı orta büyüklükteki işletmelere ait iken bu yıl **% 44'ü orta büyüklükteki işletmelere ait**. Dolayısı ile en çok yara alan kesimin orta büyüklükteki işletmeler olduğu söylenebilir. Üstelik **Yabancı para kredi kullanan müşteri adeti orta büyüklükteki işletmelerde yüzde 52,3** ve bu işletmeler kur riskine daha açık durumdalar. Ayrıca; orta büyüklükteki işletmelerin kredileri diğer işletmelerden daha fazla; bir yılda tutarsal olarak yüzde 58 artmış ve kredi kullanan orta büyüklükteki firma sayısı ise % 40 artmış yani kredi riskleri de artıyor.

Özetle orta büyüklükteki firmalar için; olası ekonomik çalkantılara karşı özellikle yabancı para krediler, finans krizleri ve iş dünyasındaki dalgalanmalar açısından **risklerini hedge ederek hazırlıklı olmalarını** hatırlatıyoruz.

Şeref Oğuz (Nasil Bir Ekonomi - NBE): Onlarca merkez bankası, yanılıyor olamaz. Harı harıl altın topluyorlar. Adeta altına hücum var. Bu durumda liranın erittiği birikimler için altın seçeneği güç kazandı ancak fiziki saklayarak...

Ne mi demek istiyorum? Dokunabildiğin altın, senindir. Merkez'in stoklarında, kuyumcuda, altın hesabında, sertifika parçasında, altına bağlı sübvansiyonlu konut kredisinde, başkasının evinde değil. Hele ki merkez bankalarının altına hücum ettiği günümüzde, fiziki altın candır, gerisi heyecandır.

Fiziki altın derken, kadının kolundaki bilezikten, gelinin boynundaki beşibiyereden, genç kızın bileğindeki kolyeden, evindeki çelik kasanda sakladığından, yastıkaltından söz ediyorum. Altınım nerede sorusu aklına geldiği her an, 1 dakikadan kısa sürede erişebileceğin altınları kastediyorum.

Pandemi yıllarında insanlar, evlerinde çelik kasa olsun istediler. 2020 yılında çelik kasa sektörü adeta patladı. Yetmedi, bankaların kiralık kasalarında kuyruklar oluştu, kiralari astronomik fırladı. Şimdi de ekonominin bulanık sularda seyrettiği ortamda, ev tipi çelik kasa satışı ve fiyatlarında tırmanma var.

Buradaki temel motivasyon, elinin değmediği altına, bankaların, hükümetlerin, regülasyonların el koyacağı veya erişimine kısıtlama getireceği endişesi... Güvenin azaldığı ortamda, bırakın yastıkaltı altının ekonomiye katılmasını, kuyumcu vitrininden yastıkaltına yöneliş; giderek hız kazanıyor.

Altın, güvensizlik endeksi gibidir. Küresel çekişmelerin arttığı, jeopolitik risklerin tırmandığı ve enflasyonun gemi aızıya aldığı zamanlarda altın daima “güvenli sığınılasi liman” haline gelmiştir. Yastıkaltı kazandırır mı? Kazandırmaz ama seni korur.

Şevket SAYILGAN (dunya.com)

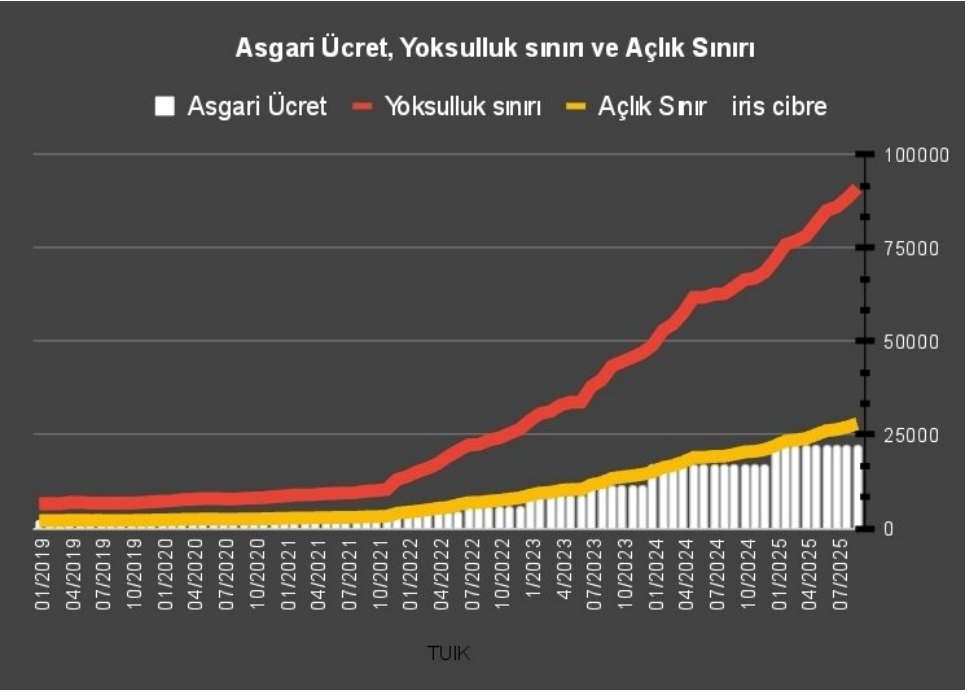
- Davranışsal iktisat, ekonomik kararların yalnızca rakam-lardan ibaret olmadığını, psikolojik ve sosyal faktörlerin de belirleyici rol oynadığını gösterir.
- Klasik iktisat bireyleri tamamen rasyonel kabul eder; oysa gerçekte insanlar duygular, algılar ve beklentilerle hareket eder.
- Türkiye’de son beş yılda tüketici davranışları, tüketicilerin “ileride fiyatlar daha da yükselecek” algısıyla harcamalarını öne çekmelerine yol açmıştır.
- AB’de Eurobarometer anketleri, vatandaşların enflasyon korkusu arttığında gıda ve enerji harcamalarını azaltıp tasarrufa yöneldiğini göstermektedir. Türkiye’de ise tam tersi, enflasyon beklentisi arttığında harcamalar hızlanmaktadır. Bu fark, davranışsal iktisat açısından kritik bir farklılıktır.
- Finansal kararlar çoğu zaman duygularla şekillenir. Türkiye’de güven eksikliği, mevduat sahiplerini döviz ve altına yöneltmiştir. 2021’de TL mevduatların

toplam içindeki payı %53 iken, 2023 sonunda %37'ye gerilemiştir.

Sonbahar aylarının işçi işveren ilişkileri açısından zorlu geçeceğini daha önce ifade etmiş idik. Nitekim aynı yönde haberler gelmeye başladı ve bu haberlerin devamı gelecek.

İris Cibre: Tarihte ilk defa açlık sınırı ile asgari ücret arasındaki fark Eylülde bu seviyede. Açlık sınırı asgari ücretin 21% üzerinde ve 27.970 TL, yoksulluk sınırı 91.109 TL

Kaç ailenin evine 90 TL giriyor bu ülkede? Yıl sonunda 20% zam yapsalar dahi, 2025teki kaybı yerine koyamazlar.

Merve Yiğitcan (Ekonomim): Sahte faturanın önüne geçmek isteyen Hazine ve Maliye Bakanlığı'nın yapay zeka tabanlı analiz sistemi KURGAN, 29 Eylül itibarıyla birçok firmaya riskli mükellef bildirimi yapıp, o firmalarla ticaret yapanlardan da izah talep edince ortalık karıştı.

Net bir rapor ya da inceleme olmadan gelen bildirimlerle firmalar zan altına girdi, riskli mükellefle ticaret yapan işletmeler ticari ilişkilerini kesmeye başladı.

Verileri anlık olarak analiz eden KURGAN'ın radarına takılan birçok firmaya, henüz resmi bir inceleme ya da raporlama olmadan 'riskli mükellef' bildirimi yapıldı. Üstelik firmanın müşterilerinede, bildirim gidince; müşteri firmalar ticari ilişkilerini kesmeye başladı.

Sistemin masuniyet karinesini ihlal ettiğini ve ticari itibara ve ilişkilere zarar verdiğini savunan bazı mükelleflerin de yargı yoluna gitmeye hazırlandığı öğrenildi.

Örnek olarak; tüm alımları ithal girdi olup, yurt içinden alım yapmayan bir firma; yapay zeka tarafından sanki naylon fatura kesiyormuş gibi yorumlandı.

Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği (TÜRMOB) Başkanı Emre Kartaloğlu: Örneğin ödemeler bankadan yapıldıysa, kantar fişleri varsa, sevk irsaliyesi varsa, bu malların taşındığına ilişkin plaka takip sistemi ve HGS kayıtları varsa, otomatik ödeme talimatı ile bedel ödeniyorsa, çekle ödeniyorsa, bu mal veya hizmet alınmadan yeni bir mal veya hizmet satışı olamayacaksa sahte belge kullanımından da bahsedilemez. Bu analizlerin net yapılmış olması gerekiyor.

Endonezya'daki heyelan sonrası dünyanın ikinci büyük bakır üreticisinin faaliyetlerini durdurduğundan ve bakır fiyatlarının arttığından bahsetmiş idik. Yıl başında Londra Metal Borsasında 9.000 dolar olan fiyatlar şu anda 10.600 dolara geldi. Bank of America ise 2026'da 11.300 dolar ve 2027'de 13.500 dolar fiyat bekliyor.

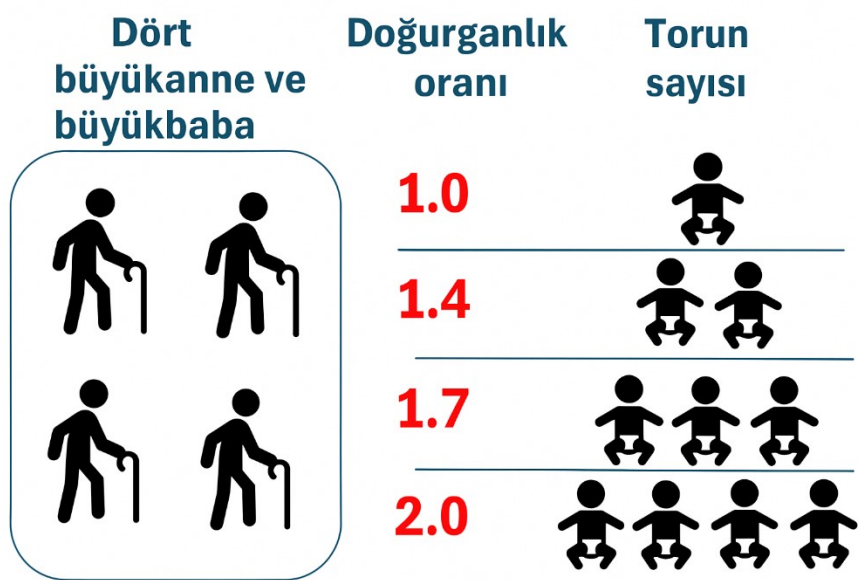
Bakır fiyatı artınca ağırlıklı bakır kullanan aşağıdaki alanlarda da fiyat artışı oluyor:

- Elektrik ve Elektronik Ürünler
- Elektrik tesisatı kullanan inşaat, otomotiv, beyaz eşya gibi sektörler
- Enerji sektörü
- Elektrik motorları ve bunları kullanan jeneratör, pompa, santrifüj, kompresör gibi makineler

Yeni yasa tasarısına göre; doğum izninin 16 haftadan 24 haftaya çıkması, babalık izninin de 15 güne uzatılması düşünülüyor.

Toplam doğurganlık hızı 2024 yılında binde 1,48'e düşen Türkiye, Avrupa Birliği üyesi ülkeler arasında 9. sırada yer aldı.

Ancak konunun önemi tam anlaşılamıyor. Eğer düşüş devam ederde binde 1 olur ise iki jenerasyon sonrasında nüfus % 75'e düşecek anlamına geliyor. Aşağıda farklı doğurganlık oranlarında 4 adet büyükanne/büyükbaba'ya düşen torun sayısı veriliyor. Şu an Türkiye 4 yaşlıya 2 torun düzeyine doğru gidiyor ancak eğer 4 yaşlıya 1 torun düşer ise emeklilik sistemi sıkıntıya giriyor:

Hergün kayyım atanan o kadar çok şirket var ki takip etmek oldukça zor. Chatgpt'ye sordum. O bile net cevap veremedi, çok sayıda kayyım atanan şirket listesi verdi. Basına yansıyan en son örnek Kasımpaşa Spor'a kayyım atanması oldu.

Türkiye'de her gün yeni bir kayyım listesi yayınlanması zaten azalan yerli ve yabancı yatırımları tedirgin ediyor. "Hukuki risk" artışı sebebi ile Türk şirketlerinin değeri düşüyor. Bilindiği üzere bir firmanın tabi olduğu "hukuki, vergisel, sektörel, müşteri yoğunlaşması, alacak kalitesi, genel ekonomi" gibi riskler çoğaldıkça firmanın değeri düşüyor. Dolayısı ile tüm Türk firmaları için değer düşüşü söz konusu.

Kayyım konu Ciner Grubu Can Holding'e yapılan medya varlıkları satışında:

- Ciner grubu sadece Londra merkezli şirketleri üzerinden açıklama yapıyor. (uluslararası hukuku devreye sokmaya çalışıyor)
- Rekabet kurulu tarafından 3 ay incelenip onaylanan bir şirket satışının suç olamayacağını söylemeye çalışıyor.